

Roofvogelinventarisatie in ZW-Salland in 1994

Arnold Bakker en Paul Voskamp

Dit jaar werd het gebied voor het eerst op roofvogels geïnventariseerd. De inventarisatie werd uitgevoerd door leden van de werkgroep roofvogels Zuid-west-Salland. De nieuw opgezette werkgroep maakt deel uit van vogelwerkgroep de IJsselstreek. Er werd samengewerkt met inventarisatiemedewerkers van de provincie Overijssel die dit jaar toevallig een deel van ons werkgebied inventariseerden. De aanleiding om roofvogels te gaan inventariseren is grootschalige roofvogelvervolging in het recente verleden. We hebben geprobeerd zoveel mogelijk nesten te controleren en jongen te ringen.

Voor volgend jaar zijn plannen gemaakt om met meer mensen het gebied te inventariseren. Naast het onderzoek zullen we ons ook met voorlichting bezig houden.

Gebied

Het onderzoeksgebied beslaat zo'n 5700 ha en ligt tussen Deventer, Olst en Heeten. Het wordt begrensd door de IJssel en het Overijssels kanaal. Het is een afwisselend gebied met uiterwaarden, oude landgoederen en open landbouwgebied met verspreide bosjes. Het aanwezige bos wordt voornamelijk als productiebos beheerd en bestaat grotendeels uit naaldbout. Met name op de oude landgoederen zijn ook oude loofbossen aanwezig. In de uiterwaarden van de IJssel is een goed ontwikkeld oobos aanwezig dat vooral uit schietwilgen bestaat.

Naast het onderzoek in het vastgestelde werkgebied werden er ook gegevens buiten het zojuist beschreven gebied verzameld, voornamelijk in geval van geconstateerde roofvogelvervolging.

Resultaten

Havik

In het onderzoeksgebied werden in 5 territoria 5 nesten gevonden. Er werd tweemaal een vervolglegsel vastgesteld. Bij beide nesten waren de vrouwtjes juveniel, bij één nest ook het mannetje. In beide territoria werden in het vroege voorjaar adulte vogels waargenomen. De oorzaak van het verdwijnen van deze dieren kon niet worden vastgesteld. In de Hengforderwaarden (een nest midden in een reiger- en aalscholverkolonie in de uiterwaarden) werd in april een adult havikvrouwtje met kapotte poten gevonden (geklemd?). Een nieuw legsel werd hier geproduceerd door een juveniel vrouwtje.

Buiten het werkgebied werden 4 nesten bezocht, waarvan twee succesvol (beide 3 uitgevlogen jongen). Van de mislukte nesten bleek één doorschoten met zowel lood- als staalhagel, wat erop kan wijzen dat het nest al meerdere jaren achter

elkaar beschoten is. Het andere nest, waarin een juveniel vrouwtje een vervolglegsel produceerde (de eerste broedpoging werd verstoord doordat het nestperceel werd gedund), werd overgenomen door een Wespendif (zie onder Wespendif).

De jongenproductie bedroeg gemiddeld 2,6 jong per succesvol nest (N=6, bijlage 1).

De geslachtsverhouding van de jongen bedroeg 69% ♂ tegen 31% ♀. Het grote aandeel mannelijke jongen werd grotendeels veroorzaakt doordat beide geheel of gedeeltelijk vervangen paren enkel mannetjes produceerden. Deze paren hadden tevens een kleiner broedsucces (beide 2 uitgevlogen jongen).

Sperwer

In het onderzoeksgebied stelden we 19 territoria vast en vonden we 14 nesten. In slechts twee gevallen werd het broeden van een juveniel vrouwtje vastgesteld, wat wijst op een ongestoorde populatie. Er mislukten twee broedgevallen, beide in de eifase, met onbekende oorzaak. In één geval werd er wel een nest gebouwd, maar werden geen eieren gelegd.

Op aanwijzing van Michel Klemann werd er nog een nest buiten het werkgebied gecontroleerd omdat er een vermoeden was van verstoring. Het nest bleek leeg te zijn, op een paar ruiveren na. Wij vermoeden dat het vrouwtje is weggeschoten omdat er in de naaste omgeving van de nestboom sporen van menselijk graafwerk aanwezig waren. (Een poging om het afgeschoten beest te begraven?) Dit bleek niet het enige geval in de regio. In een ander bosperceel werd het afgeschoten vrouwtje wel gevonden door Michel.

De jongenproductie van de Sperwer bedroeg gemiddeld 4,0 jong per succesvol nest (N=10). De geslachtsverhouding van de jongen bedroeg 48% ♂ tegen 52% ♀ (bijlage 1).

Buizerd

In het onderzoeksgebied stelden we 22 territoria vast en vonden we 12 nesten. Er zijn 8 nesten gecontroleerd. Van 6 nesten vlogen de jongen uit. De jongenproductie bedroeg 1,4 jong per nest (N=6).

Bij 2 nesten lag er vers loof in het nest maar werd er niet tot eileg overgegaan. Het vinden van de nesten werd bemoeilijkt doordat de meeste nesten hoog in de bomen werden gebouwd (>20 m).

Wespendif

In het onderzoeksgebied stelden we 3 territoria vast. Ondanks dat er vele uren in de boom werden doorgebracht en we de Wespendifven veelvuldig konden zien zweven en vlinderen werden geen voedselvluchten waargenomen. De nesten hebben we niet kunnen vinden. Wel zagen we aan het eind van het seizoen in 2 territoria ouders vliegen met jongen. In het ene territorium werd 1 jong waargenomen, in het andere 2 jongen.

Buiten het onderzoeksgebied werd een nest bezocht. De Wespddieven bleken op een haviksnest te zitten waarin een juveniel ♀ Havik een legsel had gelegd. De eieren van de Havik waren over en op de nestrand gewerkt. In dit nest werden 2 jongen grootgebracht.

Boomvalk

In het onderzoeksgebied stelden we 3 territoria vast. Er werden 2 nesten gevonden. De nesten bevonden zich allebei in kleine bosjes met rondom open grasland. Eén nest bevond zich in een Grove den. Hier werden kleine jongen van 4-5 dagen oud vastgesteld. Na 11 dagen bleek het nest leeg te zijn. De eigenaar van het bosje had de resten van een jong gevonden met een leeftijd van ongeveer 10 dagen.

Het andere nest bevond zich in een Populier. Hier werden 3 eieren geteld. Bij een volgende beklimming bevonden zich 2 kleine jongen en een piepend ei in het nest. Na 13 dagen bleek ook dit nest leeg te zijn.

De tendens van slechte broedresultaten, zoals die op sommige plekken in Nederland werden vastgesteld, blijkt ook in het Sallandse van toepassing, al is de steekproef klein.

Buiten het onderzoeksgebied werden nog drie territoria van Boomvalken vastgesteld. Hier werd echter niet naar de nesten geklommen zodat niets bekend is over het broedsucces.

Adressen:

Arnold Bakker: Eerste Weerdsweg 102, 7412 WV Deventer (05700-12342)

Paul Voskamp, Radstakeweg 41, 7412 XR Deventer (05700-15915)

Bijlage 1. Broedbiologische gegevens van roofvogels in Zuidwest-Salland 1994

Havik

Nummer	Leeftijd		Nest	Nest-boom	Aantal eieren	Uitgevl. jongen	Bijzonderheden
	Man	Vrouw					
1	ad	ad	+	Grove den	+	3(2♀,1♂)	
2	ad	ad	+	Lariks	+	3(2♀,1♂)	
3	?	ad	+	Lariks	+	3(3♂)	
4	ad	juv	+	Schietwilg	+	2(2♂)	Vervolglegsel
5	juv	juv	+	Lariks	+	2(2♂)	Vervolglegsel
6	ad	ad	+	Grove den	+	3(2♂,1♀)	
7	?	juv	+	Grove den	?	0	*
8	?	juv	+	Grove den	-	0	Doorgesloten

*= Overgenomen door Wespddief

Sperwer		Leeftijd		Nest- boom	Aantal eieren	Uitgevl. jongen	Bijzonderheden
Nummer	Man	Vrouw	Nest				
1	ad	ad	+	Douglas	5	4(2♂,2♀)	1 windei
2	?	juv	+	Fijnspar	(2)	0	
3	?	ad	+	Fijnspar	3	2(2♂)	1 ei kapot onder nest
4	?	ad	+	Fijnspar	5	4(2♂,2♀)	1 windei
5	?	ad	+	Fijnspar	5	4(1♂,3♀)	1 beschadigd ei
6	?	ad	+	Fijnspar	+	5(1♂,4♀)	1 pul verdwenen
7	?	ad	+	Fijnspar	+	3(2♂,1♀)	
8	?	ad	+	Fijnspar	+	6(4♂,2♀)	
9	?	ad	+	Grove den	4	4(3♂,1♀)	
10	?	ad	+	Fijnspar	5	3(2♂,1♀)	Ei kapot + windei
11	?	ad	+	Fijnspar	5	5(5♀)	
12	?	ad	+	Fijnspar	+	5(?)	
13	?	ad	+	Fijnspar	+	min.2(?)	
14	?	juv	+	Fijnspar	3	0	
15	?	ad	+	Grove den	-	0	

Buizerd

Nummer	Nest	Nest- boom	Aantal Eieren	Uitgevlogen jongen	Bijzonderheden
1	+	Grove den	+	1	1 Pul dood
2	+	Berk	+	2	
3	+	Lariks	+	1	
4	+	Berk	+	1	
5	+	Grove den	+	2	
6	+	Douglas	-	-	Nest vers bekleed
7	+	Zomereik	-	-	Nest vers bekleed
8	+	Zwarte Els	?	?	
9	+	Douglas	?	?	
10	+	Lariks	?	?	
11	+	Douglas	-	-	
12	+	Lariks	-	-	

Wespendief

Nummer	Nest	Nest- boom	Aantal eieren	Uitgevlogen jongen	Bijzonderheden
1	-	-	-	1	
2	-	-	-	2	
3	-	-	-	-	
4	+	Grove den	?	2	Op nest van Havik

Boomvalk

Nummer	Nest	Nest- boom	Aantal eieren	Uitgevlogen jongen	Bijzonderheden
1	-	-	-	-	
2	+	Grove den	?	0	3 pullen verdwenen
3	+	Populier	3	0	3 pullen verdwenen